

DOI [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-31\(60\)-279-303](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-31(60)-279-303)

УДК: 351.74:371.2

Огар Ніна Володимирівна,

аспірантка кафедри публічного врядування

Національного університету «Львівська Політехніка».

Львів, Україна.

 <https://orcid.org/0009-0006-3910-7309>nvogar@ukr.net

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті досліджується питання формування безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти, що є важливим компонентом забезпечення права громадян на повну загальну середню освіту. Автор зосереджує увагу на необхідності створення таких умов, які б гарантували фізичну, психологічну та інформаційну безпеку учасників освітнього процесу, особливо в умовах воєнного стану. Висвітлено роль органів публічної влади у забезпеченні належного функціонування закладів освіти через нормативно-правове регулювання, координацію роботи в рамках міжвідомчої взаємодії та контроль за виконанням вимог безпеки. Проаналізовано сучасні підходи до організації безпечного середовища, які включають забезпечення відповідності будівель санітарно-гігієнічним, протипожежним та будівельним нормам, облаштування укриттів для учасників освітнього процесу, а також впровадження механізмів кіберзахисту та інформаційної безпеки. Визначено основні проблеми, такі як недостатнє фінансування заходів із забезпечення безпеки, обмежений доступ до психологічної підтримки. Зазначено, що в умовах воєнного стану питання інформаційної безпеки набуває особливого значення, оскільки включає захист персональних даних, кібербезпеку, заборону фото- та відеозйомки закладів освіти, а також обмеження публікації інформації, яка може бути використана ворогом. Проаналізовано роль держави у впровадженні таких ініціатив, як Концепція безпеки закладів освіти та Декларація про безпеку шкіл, яка визначає міжнародні зобов'язання України у сфері захисту закладів освіти. Запропоновано шляхи вдосконалення безпечного освітнього середовища. Наголошено на важливості впровадження системного моніторингу стану безпеки та залучення додаткових фінансових і організаційних ресурсів; на необхідності комплексного підходу, де ключову роль відіграють

співпраця органів влади, розвиток управлінських компетенцій освітян та використання кращих міжнародних практик.

Ключові слова: право на повну загальну середню освіту; органи публічної влади; заклади загальної середньої освіти; безпека; безпечне освітнє середовище.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми / Statement of the problem. Пандемія Covid-19 та розв'язана російською федерацією війна в Україні актуалізували питання забезпечення безпеки у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). У відповідь на ці виклики до офіційних документів було інтегровано концепт безпечного освітнього простору, що охоплює реалізацію комплексних заходів для забезпечення фізичної, психологічної, інформаційної безпеки всіх учасників освітнього процесу. Впровадження цього підходу стало необхідною умовою для підтримки стабільного функціонування освітньої системи України загалом та забезпечення права на повну загальну середню освіту, зокрема. Створення безпечного освітнього середовища у сучасних умовах є фундаментом для надання якісної освіти, а отже реалізації права школярів на отримання повної середньої освіти.

Нинішня безпекова ситуація, викликана воєнною агресією, значно ускладнює діяльність закладів освіти та ставить під загрозу життя і здоров'я учнів та працівників. У зв'язку з цим питання організації безпечного освітнього середовища набуває першочергового значення, оскільки вона є ключовим елементом забезпечення стабільності освітнього процесу. Органи публічної влади відіграють у ньому ключову роль, адже саме вони забезпечують нормативно-правову базу, моніторинг її виконання, а також координацію між різними учасниками освітнього процесу. Актуальність теми дослідження зумовлена потребою адаптації освітньої системи до нових викликів. Воєнна агресія та супутні ризики, зокрема пошкодження освітніх закладів, вимушене переселення учнів і вчителів, психологічні травми, посилюють потребу у впровадженні ефективних механізмів захисту освітнього середовища.

Аналіз (основних) останніх досліджень і публікацій / Analysis of (major) recent research and publications. У науковій літературі безпечне освітнє середовище розглядається переважно у двох площинах: як збереження психологічного здоров'я школярів та як задоволення потреб учнів. Психологічне безпечне середовище зокрема досліджували В. Горленко, Н. Сосновенко [1], які запропонували організаційну модель створення психологічного безпечного середовища у ЗЗСО; Г. Мешко та

О. Мешко [2], які дослідили психологічну безпеку учнів як один із індикаторів ефективності діяльності закладу освіти; М. Курач [3], який наголосив на потребі створення комфортного перебування школярів у ЗЗСО, що у результаті покращує їх психічний стан та почуття захищеності. У свою чергу Л. Бутузова та О. Ледньова [4] розглядають необхідність формування безпечного освітнього середовища з метою ліквідації сторонніх факторів, які заважатимуть освітньому процесу, тим самим даючи дітям змогу отримати повну середню освіту. Проте дослідниці провели експеримент лише на 10 семикласниках одного закладу освіти, через що їх вибірка не дозволяє емпірично підтвердити запропоновані тези. У методичному посібнику Т. Цюман та Н. Бойчук [5] проаналізовано пункти Кодексу безпечного освітнього середовища та шляхи їх імплементації в український освітній простір. Варто звернути увагу і на навчально-методичний посібник за редакцією Н. Софій «Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади» [6], створений за підтримки проєкту U-LEAD з Європою. У ньому висвітлено різні аспекти безпечного освітнього середовища у контексті євроінтеграції України.

Наголосимо, що в зазначених працях акцентується увага на діях вчителів та безпеці самих учнів, тоді як діяльність органів публічної влади щодо створення відповідного середовища не розглядається або ж висвітлюється фрагментарно.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є висвітлення участі органів публічної влади у формуванні безпечного освітнього середовища як складової забезпечення права громадян на повну загальну середню освіту.

Це передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити наявні напрацювання у створенні безпечного освітнього середовища в публічно-управлінському контексті;
- виокремити нагальні проблеми щодо формування органами публічної влади безпечного освітнього середовища ЗЗСО;
- визначити можливі шляхи розв'язання виокремлених проблем.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ / THEORETICAL FRAMEWORK

Забезпечення права громадян на освіту, гарантованого Конституцією України, можливе лише за умови створення сприятливих і безпечних умов для навчання. Поняття «безпечне освітнє середовище» є відносно новим для українського освітнього простору. Воно було введено у законодавство новою редакцією Закону України від 16 січня 2020 р. № 463-IX «Про повну

загальну середню освіту». Відповідно до тлумачення, наведеного у статті 1 вищевказаного закону «безпечне освітнє середовище – це сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин» [7].

Водночас, залежно від аспекту безпеки та цільової аудиторії у науковій літературі наводяться інші тлумачення поняття «безпечне освітнє середовище». Так, у навчально-методичному посібнику, який був результатом реалізації проекту «Про.Спільноти: безпечне та сприятливе середовище для навчання дітей» під безпечним освітнім середовищем розуміється середовище, яке забезпечує кожній дитині можливість здобувати знання та розвиватися в умовах довіри та сприятливого особистісного зростання [6, с.15]. Педагогічна література розглядає безпечне освітнє середовище переважно як стан освітнього простору. Зокрема, найпоширенішим є тлумачення, відповідно до якого безпечне освітнє середовище являє собою такий стан освітнього простору, який характеризується наявністю умов, що забезпечують безпеку навчання та праці, комфортну міжособистісну взаємодію, спрямовану на емоційне благополуччя учасників освітнього процесу, включаючи учнів, педагогів і батьків. У такому середовищі відсутні будь-які прояви насильства, наявні ефективні механізми їхнього попередження, а також забезпечується дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки усіх учасників освітнього процесу [5, с. 10].

У нашому дослідженні ми виходимо із законодавчо закріпленого тлумачення, адже воно найповніше розкриває сутність безпечного освітнього середовища.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, методи аналізу та синтезу дозволили вивчити нормативно-правові акти, що стосуються формування

безпечного освітнього середовища як складової забезпечення права громадян на повну загальну середню освіту, та опрацювати наукові джерела з відповідної проблематики. Методи спостереження та абстрагування застосовувалися для з'ясування поточного стану справ зі створення безпечного освітнього середовища функціонування ЗЗСО. Метод узагальнення використовувався для напрацювання обґрунтованих висновків та формування цілісного уявлення про можливість вирішення актуальних проблем формування органами публічної влади безпечного освітнього середовища ЗЗСО.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

У фаховій літературі виокремлюють такі основні компоненти безпечного освітнього середовища:

- Фізична безпека – забезпечення відповідності санітарним, протипожежним та будівельним нормам і вимогам.
- Психологічна безпека – створення умов для запобігання випадкам психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якими ознаками, приниження честі, гідності або ділової репутації, включаючи булінг (цькування), поширення недостовірної інформації, а також пропаганду чи агітацію, що негативно впливають на психологічний комфорт.
- Інформаційна безпека – забезпечення кіберзахисту та охорони персональних даних учасників освітнього процесу [6, с. 25].

З огляду на реалії сьогодення під небезпекою для освітнього середовища здебільшого розуміються загрози воєнного часу, особливо ті, що обумовлені ворожими обстрілами території України. Проте перелік проблем, що можуть нести загрозу здобувачам освіти, є набагато ширшим; він почав формуватися ще до повномасштабного вторгнення. На сайті Освітнього омбудсмена визначено 15 аспектів, які можна поділити на ті, що стосуються умов воєнного стану (інформаційна безпека в умовах воєнного стану, повітряна тривога, пункти незламності у закладах освіти, укриття у закладі освіти, ядерна загроза), так і ті, що залишаються актуальними на постійній основі (булінг, медична допомога, надзвичайні ситуації, персональні дані у закладі освіти, пожежна безпека у закладах освіти, правила евакуації, прозорість закладів освіти, реагування на нещасні випадки, санітарні правила та норми) [8].

Окремо варто згадати Декларацію про безпеку шкіл, до якої Україна долучилася ще у 2021 році. Вказана декларація встановлює перелік зобов'язань, спрямованих на запобігання нападам на освітні установи та їхньому використанню у військових цілях під час збройних конфліктів, а

також на розробку заходів реагування у разі таких інцидентів [9]. Напрямки реалізації Декларації про безпеку шкіл затверджені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 898-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Декларації про безпеку шкіл» [10]. Водночас, враховуючи ситуацію, спричинену повномасштабним російським вторгненням в Україну, у березні 2024 р. були внесені зміни до Плану заходів щодо реалізації декларації про безпеку шкіл [11].

Заплановані заходи розподілені на такі, що мали бути виконані у 2024 р., та ті, які виконуються органами влади на постійній основі. При цьому виокремлено 5 блоків: ефективна система моніторингу нападів на заклади освіти, захист закладів освіти від нападів та їх відновлення у разі пошкодження, забезпечення безперервності навчання, забезпечення системності підходів до захисту освіти в умовах збройного конфлікту, інформаційна підтримка впровадження положень Декларації про безпеку шкіл. Головними виконавцями плану заходів виступають МОН України, обласні держадміністрації (військові адміністрації), Київська міська держадміністрація (військова адміністрація). Окрім того, у ролі відповідальних виконавців стосовно окремих питань виступають МЗС України, МВС України, ДСНС, інші центральні органи виконавчої влади, міжнародні організації тощо [10].

Наголосимо, що документом окреслені не лише планові заходи, а й передбачуваний результат та джерела фінансування. Щодо останнього, то в деяких моментах виникає питання, зокрема на реалізацію завдання «забезпечення навчання представників місцевих органів управління освітою та представників закладів освіти, що розташовані на територіях, які визначені у переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, який затверджується Мінреінтеграції, щодо моніторингу та інформування про напади на заклади освіти, а також використання їх у військових цілях» вказано, що фінансування не передбачається [10]. Водночас, навчання потребує розробки курсів, залучення викладачів (або використання та утримання онлайн-платформ), організації освітнього процесу тощо. На момент підготовки статті не було звіту щодо виконання завдання, тому ми не можемо говорити про те, як вдалося його реалізувати без фінансування.

Іншим документом, на який слід звернути увагу, є Концепція безпеки закладів освіти, схвалена Розпорядженням Кабінету міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р [12]. Концепція запланована до реалізації на період з 2023 по 2025 рр. (включно), окреслює основні проблеми, які потребують розв'язання; завдання та заходи, спрямовані на розв'язання проблем, та очікувані результати.

Основні напрями діяльності органів державної влади відповідно до цього плану:

1) Розвиток інституційної спроможності – передбачає удосконалення організаційної структури, оптимізацію функцій та підвищення професійного рівня державних службовців.

2) Покращення якості надання адміністративних послуг – спрямоване на спрощення процедур, впровадження електронних сервісів та забезпечення доступності послуг для громадян.

3) Забезпечення прозорості та підзвітності – включає впровадження механізмів громадського контролю, підвищення відкритості даних та звітності органів влади.

4) Оптимізація процесів прийняття рішень – передбачає впровадження сучасних методів управління, підвищення якості нормативно-правових актів та забезпечення їх відповідності європейським стандартам.

5) Розвиток цифрових технологій – спрямований на впровадження інформаційних систем, автоматизацію процесів та забезпечення кібербезпеки в державному управлінні.

Надалі зупинимо увагу на деяких складових формування безпечного освітнього середовища, в яких ключова роль належить органам публічної влади. У першу чергу це наявність укриття, без якого ЗЗСО не може проводити освітній процес у офлайн-режимі.

Вимоги до облаштування укриття у освітній установі розроблені та затверджені урядом за участі МОН України, МВС України, МОЗ України, ДСНС, обласних та Київської міської військової адміністрації, органів місцевого самоврядування [13]. Документом, який визначає вимоги до укриття, є Наказ МВС України від 09 липня 2018 р. № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» [14].

Основні вимоги для укриття у закладі освіти стосуються:

1) Розташування укриттів. Захищені приміщення мають бути інтегровані в основну інфраструктуру закладу освіти або знаходитися на мінімально можливій відстані від неї (не більше 100 метрів).

Проте, як вказує освітній омбудсмен, забезпечення максимальної безпеки учасників освітнього процесу передбачає розташування укриттів безпосередньо в межах закладу освіти, а не у відокремлених будівлях на певній відстані [15].

2) Вимоги до безпечного середовища. Забороняється розміщення укриттів поруч із об'єктами, що становлять підвищену небезпеку, зокрема з резервуарами, які містять хімічно небезпечні, горючі або вибухонебезпечні речовини.

3) Інженерні обмеження. Через укриття не повинні проходити магістральні водопровідні, каналізаційні або інші інженерні комунікації, окрім внутрішньо будинкових мереж, що забезпечують мінімальні побутові потреби.

4) Захист від води. Приміщення мають бути належним чином ізольовані від ґрунтових, поверхневих або стічних вод, а також мати засоби для запобігання їх проникненню.

5) Облаштування підлоги. Покриття підлоги має забезпечувати можливість розміщення меблів для сидіння або лежання, а також бути рівним і придатним для використання.

6) Електропостачання та освітлення. Захищені приміщення мають бути обладнані системами електропостачання, що забезпечують надійне штучне освітлення.

7) Вимоги до зберігання шкідливих речовин. У межах укриттів забороняється розташування або зберігання легкозаймистих, хімічно небезпечних чи інших шкідливих речовин.

8) Санітарні та протипожежні норми. Приміщення мають відповідати чинним стандартам санітарної безпеки та протипожежного захисту, що гарантує безпеку всіх осіб, які перебувають в укриттях.

9) Евакуаційні виходи. Необхідна наявність мінімум двох евакуаційних виходів, один із яких може бути аварійним. Якщо кількість осіб, які перебувають у приміщенні, не перевищує 50, а відстань до виходу становить до 25 метрів, допускається використання одного евакуаційного виходу.

10) Доступність для маломобільних груп населення. Усі укриття мають бути адаптовані для використання особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами, особливо у тих закладах, де навчаються такі учні [13], [14], [16].

Дозвіл на введення укриття в експлуатацію надається органами місцевого самоврядування, які створюють спеціальну комісію у складі представників структурних підрозділів, відповідальних за питання освіти і науки, цивільного захисту, містобудування та архітектури, охорони здоров'я, а також фахівців центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Окрім цього, залучаються експерти територіальних органів та місцевих підрозділів ДСНС, Держпродспоживслужби та інших установ [17]. Спеціальна комісія здійснює обстеження існуючих будівель, споруд та приміщень на відповідність до затверджених урядом вимог. Проте остаточне рішення про уведення укриття в дію та переведення ЗЗСО на офлайн чи змішане навчання залишається за органами місцевого самоврядування [18].

Зауважимо, що основне фінансування на облаштування укриття у закладі освіти здійснюється з місцевих бюджетів з можливістю використання благодійних внесків, грантів тощо [17].

Водночас, в умовах воєнного стану держава надає субвенції на будівництво або капітальний ремонт укриттів у закладах освіти, які розташовані на прифронтових та деокупованих територіях. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2023 р. № 419 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту» такі субвенції надаються лише тим закладам освіти, які працюють у дистанційній чи змішаній формі; уроки офлайн буде відвідувати не менше як 200 осіб; ЗЗСО не має найпростішого укриття, яке відповідає нормам; укриття буде побудоване/реконструйовано впродовж календарного року [19]. Так, на 2024 р. з бюджету з цією метою було виділено 2,5 млрд гривень [20], у 2025 р. планується виділити 6,2 млрд гривень [21].

Державна служба якості освіти України у своїх рекомендаціях наголошує на необхідності наявності плану та шляхів евакуації; відсутності предметів, які ускладнюватимуть евакуацію; підготовки «Протоколу безпеки для учнів різного віку щодо правил поведіння під час повітряної тривоги, евакуації, перебування у сховищі/укритті» [22]. Щодо останнього: наявність такого документа та відповідне інформування учасників освітнього процесу дозволять мінімізувати паніку під час евакуації та уможливлять здійснення евакуації у найкоротший термін. Також МОН України розроблено рекомендації з алгоритму дій педагогічного персоналу під час оголошення повітряної тривоги [23].

Важливою є також інформаційна безпека у ЗЗСО. Під час воєнного стану в Україні згідно з указом про його запровадження «можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина» [24], у тому числі норми статті 34 Конституції України [25]. Тим самим забороняється фото та відеозйомка освітніх установ та учасників освітнього процесу (за винятком отримання спеціального дозволу) [26]. Такі заходи спрямовані на запобігання можливому витoku інформації, яка може бути використана противником для деструктивних дій, зокрема визначення розташування шкіл, кількості учнів чи особливостей їхньої діяльності. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану набуває пріоритетного значення, адже від цього залежить життя та здоров'я учнів і педагогів. Крім того, адміністраціям ЗЗСО рекомендується вживати додаткових заходів для забезпечення конфіденційності інформації, зокрема шляхом обмеження публікації детальної інформації про роботу закладу в соціальних мережах чи на вебсайтах.

Як бачимо, забезпечення права громадян на повну загальну середню освіту в умовах воєнного стану передбачає не лише створення доступних умов для здобуття освіти, а й гарантування захищеності учасників освітнього процесу від інформаційних ризиків, що сприяє безпеці та стабільності функціонування системи освіти в цілому. Проте слід наголосити, що задля забезпечення прав учнів державою дозволена фіксація протиправних дій за допомогою мобільних пристроїв, якщо вона здійснюється стосовно осіб, які займають посади, пов'язані з виконанням функцій державної влади або органів місцевого самоврядування, виконують посадові чи службові обов'язки (у випадку ЗЗСО це вчителі, адміністрація закладу освіти), та має на меті захист прав людини [26].

В умовах воєнного стану увиразнюється також проблема дотримання правил пожежної безпеки. Самі правила пожежної безпеки були затверджені наказом МОН України у 2016 р. і з тих пір не були змінені [27]. Відповідно до них, забезпечення пожежної безпеки ЗЗСО покладається на керівників освітніх установ та органи місцевого самоврядування. У Правилах визначено: організаційні заходи, спрямовані на забезпечення пожежної безпеки; вимоги щодо належного утримання територій, будівель, шляхів евакуації та виходів відповідно до норм пожежної безпеки; алгоритм дій у разі виникнення пожежної ситуації; норми утримання та експлуатації технічних засобів протипожежного захисту; структуру та порядок проведення навчання з питань пожежної безпеки, а також інші аспекти, що забезпечують ефективну протидію ризикам пожеж.

Узагалі, пожежна безпека у сфері освіти регламентується значним обсягом нормативно-правових актів, серед яких важливе місце займають Державні будівельні норми. Найбільш значущими з них є:

- «Заклади освіти» (ДБН В.2.2-3:2018), які встановлюють вимоги до проектування, будівництва та експлуатації закладів освіти, забезпечуючи безпеку, комфорт та відповідність освітніх установ сучасним стандартам. Цей документ визначає базові критерії, що враховують архітектурно-планувальні, санітарно-гігієнічні, технічні та інші аспекти діяльності закладів освіти [28].

- «Системи протипожежного захисту» (ДБН В.2.5-56:2014), які регламентують порядок проектування, монтажу та утримання технічних систем, спрямованих на попередження пожеж, своєчасне виявлення осередків загоряння та забезпечення ефективної евакуації. Ці норми покликані гарантувати високий рівень безпеки як для будівель, так і для їхніх користувачів [29].

Зазначені ДБН є основою для створення безпечного середовища в освітніх закладах, адже спрямовані на дотримання сучасних технічних і безпекових стандартів.

Окремо слід зупинитись і на дотриманні санітарних правил та медичній допомозі. Деякі аспекти санітарно-медичних норм нами вже були висвітлені в іншій публікації. У цій же роботі звернемося до тих, що освітнім омбудсменом відносяться до складових безпечного освітнього середовища.

Санітарний регламент для ЗЗСО, затверджений наказом МОЗ України від 25 вересня 2020 р. № 2205, встановлює комплекс медичних вимог до забезпечення безпечного та здорового освітнього середовища. Характерно, що ці правила та норми поширюються на всі типи ЗЗСО, а також структурні підрозділи інших юридичних осіб, які надають можливість здобуття загальної середньої освіти, незалежно від форми власності, за винятком спеціальних закладів освіти.

Вимоги Санітарного регламенту є обов'язковими для виконання на усіх етапах функціонування закладів освіти, включаючи проєктування, будівництво, облаштування та експлуатацію приміщень. Документ охоплює широке коло питань, таких як:

- створення сприятливих умов для організації освітнього процесу, що відповідають санітарно-гігієнічним стандартам;
- забезпечення належної вентиляції, освітлення, температурного режиму та акустичного комфорту в приміщеннях;
- вимоги до організації харчування, фізичної активності учнів та профілактичних заходів щодо захисту їхнього здоров'я;
- регламентація умов для забезпечення безпеки життєдіяльності та запобігання шкідливим впливам на учасників освітнього процесу [30].

Медична допомога є важливим компонентом забезпечення права на повну загальну середню освіту. Її якісна організація сприяє формуванню безпечного та комфортного середовища, яке є необхідною умовою для успішного навчання і гармонійного розвитку кожної дитини. Медична допомога в ЗЗСО охоплює кілька ключових напрямів:

1) Профілактичні заходи. Це регулярний моніторинг стану здоров'я учнів, включаючи планові медичні огляди, вакцинацію, профілактику інфекційних захворювань та попередження травматизму. Дані заходи спрямовані на виявлення та попередження ризиків для здоров'я, що можуть вплинути на освітній процес.

2) Санітарно-гігієнічний контроль. Забезпечення належного стану приміщень, дотримання норм освітлення, температурного режиму, чистоти та харчування є важливою складовою здорового освітнього середовища.

3) Психологічна підтримка. В умовах сучасних викликів, таких як війна, пандемія чи соціально-економічні кризи, інтеграція медико-психологічних послуг у систему освіти сприяє емоційному благополуччю учнів, що є важливим для їхньої успішної адаптації до навчання.

4) Екстрена медична допомога. Наявність у закладах освіти необхідних засобів для надання першої допомоги та відповідно підготовленого персоналу є невід'ємною частиною забезпечення безпеки. У кризових ситуаціях оперативна реакція на випадки травм чи раптових захворювань може врятувати життя учнів і мінімізувати негативні наслідки для їхнього здоров'я.

Останній напрям найбільш детально висвітлено на сайті освітнього омбудсмена. Органи влади відповідають за облаштування пунктів першої медичної допомоги в закладах освіти, проведення навчань із надання домедичної допомоги та забезпечення доступу до психологічної підтримки.

Суттєва увага приділяється забезпеченню медпункту та окремих шкільних кабінетів необхідними ліками та медичними виробами. При цьому, якщо склад аптечки медпункту ЗЗСО регламентовано наказом МОЗ України від 6 квітня 2021 р. № 637 «Про затвердження Примірного переліку медичних виробів, лікарських засобів та інших матеріалів, які повинні бути у складі медичної укладки для надання медичної допомоги у медичному пункті закладу освіти» [31], то у наказах МОН України йдеться про склад аптечок окремих шкільних кабінетів:

- шкільні майстерні (наказ МОН України від 13 серпня 2007 р. № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти» [32];

- спортзал (спортивний майданчик) (наказ МОН України від 1 червня 2010 р. № 521 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах» [33];

- кабінети дисциплін природничо-математичного циклу (наказ МОН України від 14 грудня 2012 р. № 1423 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів». Окремо склад аптечок регламентовано і існуючим на той час Міністерством надзвичайних ситуацій України, а саме його наказом від 16 липня 2012 р. № 992 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів» [34], [35].

Механізм здійснення медичного обслуговування учнів ЗЗСО незалежно від підпорядкування, типу і форми власності визначає постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 р. № 31 «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти» [36]. Актуальним питанням є також використання та поширення персональних даних в межах ЗЗСО. Заклади освіти обробляють широкий спектр персональних даних, зокрема ідентифікаційні відомості учнів, їхні освітні результати, медичну інформацію та контактні дані батьків. Основними джерелами зберігання таких даних є електронні журнали, щоденники та реєстри. Обробка цих даних має здійснюватися виключно в межах законних цілей, визначених освітнім закладом, таких як забезпечення організації освітнього процесу, моніторинг успішності учнів або комунікація з батьками. Урахування правових вимог і етичних принципів у цій сфері є важливим для захисту прав учасників освітнього процесу та забезпечення їхньої інформаційної безпеки. Збір, обробка та зберігання таких даних мають відбуватися з дотриманням норм законодавства, зокрема Закону України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» [27].

Відповідальність за захист персональних даних покладається на керівництво закладу освіти. Вони мають забезпечити розробку та впровадження локальних політик захисту інформації, проведення регулярних аудитів інформаційних систем, а також навчання персоналу з питань дотримання правил конфіденційності. Особливу увагу слід приділяти захисту даних в електронних системах, які є вразливими до зовнішніх кіберзагроз. У разі порушення прав на захист персональних даних, учасники освітнього процесу можуть звертатися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Державної служби з питань захисту персональних даних або відповідного органу місцевого самоврядування. Такі порушення можуть включати несанкціоноване використання даних, їхній витік або обробку без згоди суб'єкта. Ефективний захист персональних даних є важливим не лише з точки зору дотримання законодавства, а й для формування довіри до закладу освіти як серед учнів і батьків, так і серед ширшого загалу. Саме тому забезпечення прозорості у використанні інформаційних систем та належного рівня кібербезпеки має стати одним із пріоритетів освітніх закладів.

Підсумовуючи, наголосимо на низці дій, які, на думку фахівців, мають бути здійснені урядом для покращення нинішньої безпекової ситуації у ЗЗСО та формування безпечного освітнього середовища:

- посилити спроможність шкіл забезпечувати безпечне і підтримуюче середовище для навчання і розвитку учнів, залучаючи до цього ресурси громади;

- сформувати у членів шкільної команди та загалом в освітній екосистемі цілісне розуміння механізмів, порядку, способів реагування на безпекові виклики сьогодення та практично відпрацювати з учасниками освітнього процесу алгоритми дій у небезпечних ситуаціях;
- укріпити управлінські компетентності керівників шкіл, представників органів місцевого самоврядування, необхідні для ефективного управління школою в умовах війни;
- напрацювати дієві механізми міжвідомчої взаємодії в освітній екосистемі [6, с. 15].

ВИСНОВКИ / CONCLUSIONS

Отже, для забезпечення безпечного освітнього середовища необхідні спільні зусилля органів публічної влади, керівництва ЗЗСО, батьків та, певною мірою, учнів. Органи публічної влади відіграють провідну роль у забезпеченні належного функціонування закладів загальної середньої освіти з огляду на здійснення законодавчого регулювання, міжвідомчу координацію та контроль за виконанням нормативних вимог. Так, виконання зобов'язань, передбачених Декларацією про безпеку шкіл, сприяє зменшенню ризиків для учасників освітнього процесу та захищає заклади освіти від негативного впливу військових конфліктів. У контексті фізичної безпеки надзвичайно важливими є наявність та належне облаштування укриттів, дотримання протипожежних норм і забезпечення належних умов евакуації. Успіх реалізації цих заходів залежить від співпраці державних органів, місцевого самоврядування та міжнародних партнерів. Інформаційна безпека полягає у забороні фото- та відеозйомки закладів освіти, обмеженні публікації даних у відкритому доступі та забезпеченні кіберзахисту. Медичний аспект безпеки охоплює організацію пунктів першої допомоги, профілактичні медогляди та психологічну підтримку учнів і персоналу. Проте державне фінансування цих ініціатив залишається обмеженим, що вимагає мобілізації додаткових ресурсів із місцевих бюджетів та залучення міжнародної допомоги. Аналіз компонентів психологічної безпеки свідчить про необхідність інтеграції методів емоційної підтримки учнів, запобігання булінгу та створення атмосфери довіри в закладах освіти.

Незважаючи на значний прогрес у створенні безпечного освітнього середовища, низка проблем залишається невирішеною. До них належить недостатнє фінансування заходів з облаштування захисних споруд, відсутність єдиних стандартів для забезпечення інформаційної безпеки та обмежений доступ до психологічних послуг у закладах освіти.

Таким чином, для забезпечення права учнів на повну загальну середню освіту необхідно вдосконалити законодавство, розширити міжвідомчу взаємодію, забезпечити стале фінансування та впровадити системні підходи до моніторингу безпеки. Це дозволить створити умови, в яких кожна дитина матиме можливість навчатися у безпечному, комфортному та підтримуючому середовищі, незважаючи на виклики воєнного часу.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі / Prospects for further research in this direction. Зважаючи на актуальність окресленої проблематики, подальші наукові розвідки вважаємо доцільним присвятити напрацюванню складових планування та впровадження системного підходу до моніторингу та оцінки безпеки в ЗЗСО з урахуванням кращих зарубіжних практик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

- [1] В. Горленко, та Н. Сосновенко, «Психологічно безпечне освітнє середовище, як основа протидії насильству серед дітей», на *Всеукр. форумі Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах*. Дніпро, 2021, с. 75–79.
- [2] Г. Мешко, та О. Мешко, «Формування психологічно безпечного освітнього середовища у загальноосвітньому навчальному закладі», *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*, т. 22, с. 62–70, 2017.
- [3] М. В. Курач, «Безпечне освітнє середовище як умова збереження психічного здоров'я дітей», *Магістерські студії. Альманах*, вип. 22, с. 199–201, 2022.
- [4] Л. П. Бутузова, та О. О. Ледньова., «Безпечне освітнє середовище у контексті задоволення потреб учня», on the *9th International scientific and practical conference Theoretical and practical aspects of the development of science and education*. Prague, 2024, p. 240–248. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/ehrBXw> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [5] Т. П. Цюман, та Н. І. Бойчук, *Кодекс безпечного освітнього середовища*. Київ, Україна, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/fuKBRk> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [6] *Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади* / Н. Софій, А. Аносової, Ред. Київ, Україна : Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. [Електронний ресурс]. Доступно: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47594/1/O_Khomenko_Pro.Bezpeku_2023_IPO.pdf Дата звернення: Груд. 31, 2024.

- [7] Верховна Рада України. (2020, Січ. 16). Закон № 463-IX «Про повну загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
- [8] Безпечне освітнє середовище. *Освітній омбудсмен України*, 2023. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://info.eo.gov.ua/bezpechne-osvitnye-seredovyshhe/> Дата звернення: Груд. 26, 2024.
- [9] Safe Schools Declaration. *Departementenes digitaliserings organisasjon*, (n.d.). [Online]. Available: https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/utvikling/safe_schools_declaration.pdf Accessed on: December 26, 2024.
- [10] Кабінет Міністрів України. (2021, Серп. 04). Розпорядження № 898-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Декларації про безпеку шкіл». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2021-p#Text>
- [11] Кабінет Міністрів України. (2024, Берез. 29). Розпорядження № 278-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 898». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278-2024-p#Text>
- [12] Кабінет Міністрів України. (2023, Квіт. 07). Розпорядження № 301-р «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-p#Text>
- [13] Кабінет Міністрів України. (2024, Серп. 13). Постанова № 926 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення в будівлях і спорудах закладів освіти захищених просторів (приміщень для фізичного захисту)». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-realizatsiiu-eksperymentalnoho-proektu-shchodo-stvorennia-v-budivliakh-i-s926130824>
- [14] Міністерство внутрішніх справ України. (2018, Лип. 09). Наказ № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>
- [15] Види укриттів. *Освітній омбудсмен України*, 2024. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://info.eo.gov.ua/vydy-ukryttiv/> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [16] Вимоги до захисних споруд. *Освітній омбудсмен України*, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://info.eo.gov.ua/vymogy-do-zahysnyh-sporud/> Дата звернення: Груд. 31, 2024.

- [17] Хто має відповідати за облаштування укриття у школі та як організувати евакуацію: роз'яснення Служби освітнього омбудсмена. *На урок*, 2024. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://naurok.com.ua/post/hto-mae-vidpovidati-za-oblashtuvannya-ukrittia-u-shkoli-ta-yak-organizuvati-evakuaciju-roz-yasnennya-sluzhbi-osvitnogo-ombudsmena> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [18] Організація захисних укриттів у закладах освіти: що потрібно знати. *Нова українська школа*, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://nus.org.ua/articles/organizatsiya-zahysnyh-ukryttiv-u-zakladah-osvity-shho-potribno-znaty/> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [19] Кабінет Міністрів України. (2023, Квіт. 28). *Постанова № 419 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту (облаштування укриттів), зокрема військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою»*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2023-%D0%BF#Text>
- [20] Субвенція на облаштування укриттів у закладах освіти на 2024 рік: особливості розподілу (інфографіка). *Децентралізація*, 2024. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://decentralization.ua/news/17947> Дата звернення: Січ. 09, 2025.
- [21] Гроші вчителям, підготовка до реформи школи, військовий вишкіл: що чекає на освіту в 2025 році. *24 освіта*, 2025. [Електронний ресурс]. Доступно: https://24tv.ua/education/zarplata-vchitelya-reformi-nush-vishhoyi-osviti-shho-zminitsya_n2721178#7 Дата звернення: Січ. 09, 2025.
- [22] Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. *Державна служба якості освіти України*, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Bezpechne-osvitnie-seredovysche-2022-SQE-SURGe.pdf> Дата звернення: Груд. 31, 2024.
- [23] Як діяти закладу освіти та учасникам освітнього процесу під час повітряної тривоги. *Освітній омбудсмен України*, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://eo.gov.ua/yak-diiaty-zakladu-osvity-ta-uchasnykam-osvitnoho-protseesu-pid-chas-povitrianoi-tryvohy/2022/10/17/> Дата звернення: Груд. 31, 2024.

- [24] Президент України. (2022, Лют. 24). Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
- [25] Верховна Рада України. (1996, Черв. 28). Закон № 254к/96-ВР «Конституція України». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
- [26] Висвітлення інформації про заклад освіти в умовах воєнного стану. Знайшов. Учням, батькам, вчителям, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/dNi89C> Дата звернення: Січ. 03, 2025.
- [27] Міністерство освіти і науки України. (2016, Серп. 15). Наказ № 974 «Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Tex>
- [28] ДБН В.2.2-3:2018 «Заклади освіти». Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. [Електронний ресурс]. Доступно: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199639927805445716?doc_type=2 Дата звернення: Січ. 03, 2025.
- [29] ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту». Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. [Електронний ресурс]. Доступно: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3200383488549193714?doc_type=2 Дата звернення: Січ. 03, 2025.
- [30] Міністерство охорони здоров'я України. (2020, Верес. 25). Наказ № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
- [31] Міністерство охорони здоров'я України. (2021, Квіт. 06). Наказ № 637 «Про затвердження Примірною переліку медичних виробів, лікарських засобів та інших матеріалів, які повинні бути у складі медичної укладки для надання медичної допомоги у медичному пункті закладу освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0637282-21#Text>
- [32] Міністерство освіти і науки України. (2007, Серп. 13). Наказ № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07#Text>

- [33] Міністерство освіти і науки України. (2010, Черв. 01). *Наказ № 521 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-10#Text>
- [34] Міністерство надзвичайних ситуацій України. (2012, Лип. 16). *Наказ № 992 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1332-12#Text>
- [35] Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. (2012, Груд. 14). *Наказ № 1423 «Про затвердження Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13#Text>
- [36] Кабінет Міністрів України. (2021, Січ. 20). *Постанова № 31 «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/31-2021-п#Text>
- [37] Верховна Рада України. (2010, Черв. 01). *Закон № 2297-VI «Про захист персональних даних»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

FORMATION OF A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS: PUBLIC ADMINISTRATIVE ASPECT

Nina Ohar,
Postgraduate student at the
Department of Public Administration
Lviv Polytechnic National University.
Lviv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0009-0006-3910-7309>
nvogar@ukr.net

Abstract. The article explores the issue of creating a safe educational environment in institutions of general secondary education, which is an important component of ensuring the right of citizens to complete general secondary education. The author focuses attention on the need to create such conditions that would guarantee the physical, psychological and information security of participants in the educational process, especially

in the conditions of martial law. The role of public authorities in ensuring the proper functioning of educational institutions through normative and legal regulation, coordination of work within the framework of interdepartmental interaction and monitoring of compliance with security requirements is highlighted. Modern approaches to the organization of a safe environment are analyzed, which include ensuring compliance of buildings with sanitary and hygienic, fire prevention and construction standards, arranging shelters for participants in the educational process, as well as implementing cyber protection and information security mechanisms. The main problems are identified, such as insufficient financing of security measures, limited access to psychological support. It is noted that in the conditions of martial law, the issue of information security acquires special importance, as it includes the protection of personal data, cyber security, the prohibition of photo and video recording of educational institutions, as well as the restriction of the publication of information that can be used by the enemy. The role of the state in the implementation of such initiatives as the Concept of Security of Educational Institutions and the Declaration on School Security, which defines Ukraine's international obligations in the field of protecting educational institutions, is analyzed. Ways to improve a safe educational environment are proposed. The importance of implementing systematic monitoring of the state of security and attracting additional financial and organizational resources was emphasized. The need for a comprehensive approach was emphasized, where the cooperation of authorities, the development of managerial competencies of educators and the use of best international practices play a key role.

Keywords: right to complete general secondary education; public authorities; general secondary education institutions; security; safe educational environment.

ПЕРЕКЛАД, ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / TRANSLATED AND TRANSLITERATED

- [1] V. Horlenko, та N. Sosnovenko, «Psykhologichno bezpechne osvितnie seredovyshche, yak osnova protydii nasylstvu sered ditei», na Vseukr. forumi Sotsialno-psykhologichni ta pravovi aspekty protydii nasylliu v osvितnikh zakladakh. Dnipro, 2021, s. 75–79. (in Ukrainian).
- [2] H. Meshko, та O. Meshko, «Formuvannia psykhologichno bezpechnoho osvितnoho seredovyshcha u zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi», Mizhnarodni Chelpanivski psykhologo-pedahohichni chytannia, t. 22, s. 62–70, 2017. (in Ukrainian).

- [3] M. V. Kurach, «Bezpechne osvitnie seredovyshe yak umova zberezhennia psykhičnoho zdorov'ia ditei», *Mahisterski studii. Almanakh*, vyp. 22, s. 199–201, 2022. (in Ukrainian).
- [4] L. P. Butuzova, ta O. O. Lednova., «Bezpechne osvitnie seredovyshe u konteksti zadovolennia potreb uchnia», on the 9th International scientific and practical conference Theoretical and practical aspects of the development of science and education. Prague, 2024, p. 240–248. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/ehrBXw> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [5] T. P. Tsiunan, ta N. I. Boichuk, *Kodeks bezpechnoho osvitnoho seredovyshe*. Kyiv, Ukraina, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/fuKBRk> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [6] *Pro.Bezpeku: bezpechna osvitnia ekosystema hromady* / N. Sofii, A. Anosovoi, Red. Kyiv, Ukraina : Tsentri innovatsiinoi osvity «Pro.Svit», 2023. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47594/1/O_Khomenko_Pro.Bezpeku_2023_IPO.pdf Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [7] Verkhovna Rada Ukrainy. (2020, Sich. 16). *Zakon № 463-IX «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu»*. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (in Ukrainian).
- [8] *Bezpechne osvitnie seredovyshe. Osvitnii ombudsmen Ukrainy*, 2023. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://info.eo.gov.ua/bezpechne-osvitnye-seredovyshe/> Data zvernennia: Hrud. 26, 2024. (in Ukrainian).
- [9] *Safe Schools Declaration*. Departementenes digitaliserings organisasjon, (n.d.). [Online]. Available: https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/utvikling/safe_schools_declaration.pdf Accessed on: December 26, 2024. (in English).
- [10] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, Serp. 04). *Rozporiadzhennia № 898-r «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo realizatsii Deklaratsii pro bezpeku shkil»*. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2021-p#Text> (in Ukrainian).
- [11] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024, Berez. 29). *Rozporiadzhennia № 278-r «Pro vnesennia zmin do rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 serpnia 2021 r. № 898»*. [Elektronnyi resurs].

- Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278-2024-p#Text> (in Ukrainian).
- [12] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023, Kvit. 07). Rozporiadzhennia № 301-r «Pro skhvalennia Kontseptsii bezpeky zakladiv osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-p#Text> (in Ukrainian).
- [13] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024, Serp. 13). Postanova № 926 «Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu shchodo stvorennia v budivliakh i sporudakh zakladiv osvity zakhyschenykh prostoriv (prymishchen dlia fizychnoho zakhystu)». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-realizatsiiu-eksperymentalnoho-proektu-shchodo-stvorennia-v-budivliakh-i-s926130824> (in Ukrainian).
- [14] Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy. (2018, Lyp. 09). Nakaz № 579 «Pro zatverdzhennia vymoh z pytan vykorystannia ta obliku fondu zakhysnykh sporud tsyvilnoho zakhystu». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text> (in Ukrainian).
- [15] Vydy ukryttiv. Osvitnii ombudsmen Ukrainy, 2024. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://info.eo.gov.ua/vydy-ukryttiv/> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [16] Vymohy do zakhysnykh sporud. Osvitnii ombudsmen Ukrainy, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://info.eo.gov.ua/vymogy-do-zahysnyh-sporud/> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [17] Khto maie vidpovidaty za oblashtuvannia ukryttia u shkoli ta yak orhanizuvaty evakuatsiiu: roziasnennia Sluzhby osvitnoho ombudsmena. Na urok, 2024. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://naurok.com.ua/post/hto-mae-vidpovidati-za-oblashtuvannya-ukryttia-u-shkoli-ta-yak-organizuvati-evakuaciyu-roz-yasnennya-sluzhbi-osvitnogo-ombudsmena> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [18] Orhanizatsiia zakhysnykh ukryttiv u zakladakh osvity: shcho potribno znaty. Nova ukrainska shkola, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://nus.org.ua/articles/organizatsiya-zahysnyh-ukryttiv-u-zakladakh-osvity-shho-potribno-znaty/> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [19] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023, Kvit. 28). Postanova № 419 «Deiaki pytannia nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na realizatsiiu publicnogo investytsiinoho proektu na oblashtuvannia bezpechnykh umov u zakladakh, shcho nadaiut zahalnu

- seredniu osvitu (oblashtuvannia ukryttiv), zokrema viiskovykh (viiskovo-morskykh, viiskovo-sportyvnykh) litseiakh, litseiakh iz posylenoiu viiskovo-fizychnoiu pidhotovkoiu». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2023-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
- [20] Subventsiia na oblashtuvannia ukryttiv u zakladakh osvity na 2024 rik: osoblyvosti rozpodilu (infohrafika). Detsentralizatsiia, 2024. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://decentralization.ua/news/17947> Data zvernennia: Sich. 09, 2025. (in Ukrainian).
- [21] Hroshi vchyteliu, pidhotovka do reformy shkoly, viiskovi vyshkil: shcho chekaie na osvitu v 2025 rotsi. 24 osvita, 2025. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://24tv.ua/education/zarplata-vchitelya-reformi-nush-vishhoyi-osviti-shho-zminitsya_n2721178#7 Data zvernennia: Sich. 09, 2025. (in Ukrainian).
- [22] Bezpechne osvitnie seredovyshe: novi vymiry bezpeky. Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Bezpechne-osvitnie-seredovyshe-2022-SQE-SURGe.pdf> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [23] Iak diiaty zakladu osvity ta uchasykam osvitnoho protsesu pid chas povitrianoi tryvohy. Osvitnii ombudsmen Ukrainy, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://eo.gov.ua/yak-diiaty-zakladu-osvity-ta-uchasykam-osvitnoho-protsesu-pid-chas-povitrianoi-tryvohy/2022/10/17/> Data zvernennia: Hrud. 31, 2024. (in Ukrainian).
- [24] Prezydent Ukrainy. (2022, Liut. 24). Ukaz № 64/2022 «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (in Ukrainian).
- [25] Verkhovna Rada Ukrainy. (1996, Cherv. 28). Zakon № 254k/96-VR «Konstytutsiia Ukrainy». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text> (in Ukrainian).
- [26] Vysvitlennia informatsii pro zaklad osvity v umovakh voiennoho stanu. Znaishov. Uchniam, batkam, vchyteliu, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/dNi89C> Data zvernennia: Sich. 03, 2025. (in Ukrainian).
- [27] Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2016, Serp. 15). Nakaz № 974 «Pro zatverdzhennia Pravyl pozhezhnoi bezpeky dlia navchalnykh zakladiv ta ustanov systemy osvity Ukrainy». [Elektronnyi resurs].

- Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text> (in Ukrainian).
- [28] DBN V.2.2-3:2018 «Zaklady osvity». Portal Yedynoi derzhavnoi elektronnoi systemy u sferi budivnytstva. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199639927805445716?doc_type=2
Data zvernennia: Sich. 03, 2025. (in Ukrainian).
- [29] DBN V.2.5-56:2014 «Systemy protypozhezhnogo zakhystu». Portal Yedynoi derzhavnoi elektronnoi systemy u sferi budivnytstva. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3200383488549193714?doc_type=2
Data zvernennia: Sich. 03, 2025. (in Ukrainian).
- [30] Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. (2020, Veres. 25). Nakaz № 2205 «Pro zatverdzhennia Sanitarnoho rehlamentu dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (in Ukrainian).
- [31] Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. (2021, Kvit. 06). Nakaz № 637 «Pro zatverdzhennia Prymirnogo pereliku medychnykh vyrobiv, likarskykh zasobiv ta inshykh materialiv, yaki povynni buty u skladi medychnoi ukkladky dlia nadannia medychnoi dopomohy u medychnomu punkti zakladu osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0637282-21#Text> (in Ukrainian).
- [32] Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2007, Serp. 13). Nakaz № 730 «Pro zatverdzhennia Pravyl bezpeky pid chas zaniat u navchalnykh i navchalno-vyrobnychykh maisterniakh navchalnykh zakladiv systemy zahalnoi serednoi osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07#Text> (in Ukrainian).
- [33] Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2010, Cherv. 01). Nakaz № 521 «Pro zatverdzhennia Pravyl bezpeky pid chas provedennia zaniat z fizychnoi kultury i sportu v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-10#Text> (in Ukrainian).
- [34] Ministerstvo nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy. (2012, Lyp. 16). Nakaz № 992 «Pro zatverdzhennia Pravyl bezpeky pid chas provedennia navchalno-vykhovnoho protsesu v kabinetakh (laboratoriiakh) fizyky ta khimii zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv». [Elektronnyi resurs].

- Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1332-12#Text> (in Ukrainian).
- [35] Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy. (2012, Hrud. 14). Nakaz № 1423 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro navchalni kabinyety z pryrodnycho-matematychnykh predmetiv zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13#Text> (in Ukrainian).
- [36] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, Sich. 20). Postanova № 31 «Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia medychnoho obsluhovuvannia uchniv zakladiv zahalnoi serednoi osvity». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/31-2021-p#Text> (in Ukrainian).
- [37] Verkhovna Rada Ukrainy. (2010, Cherv. 01). Zakon № 2297-VI «Pro zakhyst personalnykh danykh». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (in Ukrainian).

*Стаття надійшла до редакції
21 січня 2025 року*

